

Nr 85.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa pensioner och understöd m. m. från allmänna indragningsstaten; given Stockholms slott den 7 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1—12 hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Sam. Clason.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Clason anför vidare:

1:o.

Enligt punkt 8 av gällande, den 20 oktober 1905 fastställda överenskommelse mellan svenska staten och nordiska museet angående deposition av livrustkammarens samlingar i nordiska museets byggnad skulle museet i sin tjänst övertaga dåvarande ordinarie vaktbetjäning vid livrustkammaren, nämligen en vaktmästare och en eldare.

*Pension åt vaktmästaren vid livrustkammaren
J. E. Jansson.*

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgav 1920 års riksdag att vaktmästaren vid livrustkammaren P. E. Hjelmar finge från och med månaden näst efter den, varunder han avginge från sin anställning vid livrustkammaren, dock tidigast från ingången av år 1921, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 1,100 kronor.

I en av nordiska museets nämnd med eget tillstyrkande yttrande av den 21 juli 1923 till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse har nu föreståndaren för livrustkammaren hemställt om framställning till 1924 års riksdag angående beviljande åt vaktmästaren vid livrustkammaren Johan Erik Jansson av en årlig pension till ett belopp av 1,644 kronor. Föreståndaren har anfört huvudsakligen följande:

Jansson, som är född den 13 december 1857 och varit anställd vid samlingen sedan den 1 oktober 1884, har såväl vad levnads- som tjänsteåren beträffar redan uppnått pensionsåldern, men är icke, då livrustkammaren i dess helhet står på extra stat, särskilt berättigad till pension. Han har synnerligen pliktroget fyllt sin tjänst — Kungl. Maj:t har den 30 november 1914 tilldelat honom medaljen i silver av åttonde storleken med inskriften »För nit och redlighet i rikets tjänst». Numer lider han av tilltagande dövhet.

Jämlikt ett av riksdagen år 1913 gjort uttalande hava tjänstemännens vid livrustkammaren löner successivt reglerats i överensstämmelse med tjänstemännens vid statens med samlingen jämförliga verk, närmast nationalmuseum. Vaktmästarna vid nationalmuseum uppbära en pension av 1,644 kronor.

På grund av remiss har statskontoret den 26 september 1923 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört bland annat:

Såsom framgår av den utredning, som i propositionen nr 185 till 1920 års riksdag framlagts i sammanhang med förslag om beredande av pension åt vaktmästaren vid livrustkammaren P. E. Hjelmar, måste staten anses hava genom det med nordiska museet upprättade kontrakt om deposition av livrustkammarens samlingar åtagit sig att sörja för pension åt de vid museet anställda vaktmästare, som hava sin tjänstgöring förlagd till livrustkammarens samlingar. På grund härav torde pension av statsmedel böra beredas vaktmästaren Johan Erik Jansson. Av handlingarna i ärendet framgår visserligen, att Jansson är född den 13 december 1857 och således först mot slutet av år 1924 uppnår den ålder av 67 år, då vaktmästare i statens tjänst äger avgå med pension; men enligt vad statskontoret inhämtat lider Jansson av så höggradig dövhet, att han endast med svårighet längre kan användas i tjänsten; och med hänsyn härtill torde någon erinran icke böra göras mot att pension till honom må utgå något tidigare än eljest plägar vara fallet. Vad pensionsbeloppet beträffar får statskontoret framhålla, att om pensionen skulle bestämmas till det av föreståndaren för livrustkammaren föreslagna beloppet 1,644 kronor, Jansson skulle med inräknande av pensions-tillägg ävensom dyrtidstillägg efter de förmånligare grunderna erhålla en bättre pensionsförmån än den, som tillkommer en ordinarie vaktmästare i nyreglerat verk; och med hänsyn härtill läser nämnda förslag i alla händelser

icke kunna tillstyrkas under annan förutsättning än att föreskrift tillika lämnas därom att pensionstillägg icke må åtnjutas och att dyrtidstillägg må utgå enligt samma grunder, som gälla i fråga om sådant tillägg till nyreglerade pensioner. För sin del skulle emellertid statskontoret vilja hemställa, att nu ifrågavarande pension må, såsom hittills i allmänhet skett i fråga om pensioner från allmänna indragningsstaten, avpassas i förhållande till vad som i sådan förmån tillkommer jämförlig befattningshavare, som vid avgången innehar oreglerad lön. Då den högsta pension, som kan tillkomma en ordinarie vaktmästare med oreglerad lön, belöper sig till 1,200 kronor och då för sådan pension förutsättes att bidrag med egna avgifter lämnats till pensioneringen, vill det synas statskontoret, som om pensionen i detta fall, liksom beträffande den förenämnda vaktmästaren Hjelmars tillerkända pensionen, borde avpassas efter ett pensionsunderlag av 1,100 kronor. Pension för Jansson torde därför och med hänsyn till hans långa tjänstetid böra bestämmas till nyss nämnda belopp. Under nuvarande förhållanden skulle härtill komma ett pensionstillägg å 180 kronor och å sammanlagda beloppet av pension och pensionstillägg eller alltså å 1,280 kronor skulle åtnjutas dyrtidstillägg efter de fördelaktigare grunderna.

Jag anser det skäligt att Jansson — som i tjänsteställning torde vara närmast att jämföra med vaktmästare vid nationalmuseum — då han efter ett mångårigt, väl vitsordat arbete i livrustkammarens tjänst lämnar sin befattning därstädes, beredes pension å allmänna indragningsstaten. Den omständigheten, att Jansson först i slutet av år 1924 uppnår den för pensions erhållande stadgade åldern av 67 år, torde ej böra utgöra hinder för att pension nu beviljas honom, särskilt med hänsyn därtill, att enligt vad i ärendet blivit upplyst, Jansson på grund av höggradig dövhet endast med svårighet längre kan användas i tjänsten. I fråga om pensionens belopp ansluter jag mig till statskontorets förslag.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva

att vaktmästaren vid livrustkammaren Johan Erik Jansson må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid livrustkammaren, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 1,100 kronor.

2:o.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 september 1923 har musikaliska akademien anhållit om utverkande av proposition till riksdagen om beviljande av en årlig pension av 300 kronor åt vaktmästaren vid akademien Frans Henrik Janssons änka Anna Lovisa Jansson, född Svensson, att utgå från och med den 1 januari 1924.

*Departements-
chefen.*

*Pension åt
vaktmästar-
änkan
Anna Lovisa
Jansson.*

Som stöd för denna framställning har akademien anfört bland annat:

Frans Jansson, född den 23 januari 1859, död den 8 juni 1923, antogs till ordinarie vaktmästare vid akademien den 1 oktober 1896, vilken befattning han till sin död innehade. Under den tid av nära 27 år, som Jansson sålunda var anställd såsom vaktmästare vid akademien, fullgjorde han städse de åt honom anförtrödda värv med ospart nit och intresse samt ådagalade städse en omutlig redbarhet och en hedrande vandel.

Janssons änka, Anna Lovisa Jansson, född Svensson, är född den 10 mars 1863. Såsom akademiens skrivelse bifogat läkarintyg utvisar är hon på grund av sjuklighet fullständigt oförmögen att genom eget arbete försörja sig. De tillgångar, över vilka hon enligt pågående boutredning torde komma att förfoga, belöpa sig till omkring 6,000 kronor. Hon är icke berättigad till pension i någon av rikets allmänna pensionsinrättningar, enär hennes avlidne make icke hade ingått som delägare i civilstatens änke- och pupillkassa med hänsyn till storleken av de retroaktiva avgifter, som skulle i sådan egenskap drabbat honom. I sitt äktenskap har hon tre till myndig ålder komna barn, vilka dock befinna sig i så små omständigheter, att de ej torde kunna bidra till moderns försörjning.

Vid akademiens skrivelse hava fogats dels förberörda läkarintyg, dels ock avskrift av upprättad bouppteckning, utvisande att behållningen i boet utgjorde 9,515 kronor 34 öre.

På grund av remiss har statskontoret den 5 oktober 1923 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört:

Då den befattning vaktmästaren Jansson innehade, enligt vad statskontoret inhämtat, tillhörde den grupp av befattningar, som först enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa av den 21 december 1907 upptagits till delaktighet i kassan, samt Jansson, vilken såsom innehavare av vaktmästarbefattningen när ändringen trädde i kraft, endast efter särskild ansökning och mot erläggande av försäkringstekniskt beräknade avgifter kunnat vinna delaktighet i kassan, icke funnit sig kunna på sådant sätt sörja för pension åt sin änka, varför hon är i saknad av sådan förmån, vill det synas statskontoret billigt, att någon pension beredes henne av statsmedel, särskilt som hon, enligt vad handlingarna utvisa, på grund av ålder och sjukdom är fullständigt oförmögen att genom arbete försörja sig. Beträffande det ifrågasatta pensionsbeloppet, 300 kronor, får statskontoret framhålla att, därest Jansson genom inbetalande av stadgade avgifter blivit delägare i berörda kassa, hans änka hade kommit i åtnjutande av en årlig pension å 300 kronor. Med hänsyn såväl härtill som till storleken av den behållning, som fanns i boet efter Jansson, synes högre pensionsbelopp än 250 kronor årligen icke böra tillerkännas änkan Jansson. Med inräknande av pensionstillägg och dyrtidstillägg enligt nu för pensionsberättigade änkor gällande grunder skulle pensionsförmånen i allt fall medföra en inkomst av omkring 530 kronor för år räknat.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vaktmästaren Janssons långvariga, synnerligen väl vitsordade tjänstgöring och änkan Janssons fullständiga oförmåga att genom arbete försörja sig själv, finner jag den av akademien gjorda framställningen värd behjärtande. I fråga om pensionens belopp anser jag

mig emellertid böra godtaga den av statskontoret gjorda beräkningen. Understödet torde böra utgå från den 1 juli 1923, så länge änkan Jansson förbliver i sitt nuvarande änkestånd.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att vaktmästaren vid musikaliska akademien Frans Henrik Janssons änka, Anna Lovisa Jansson, född Svensson, må från och med den 1 juli 1923 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 250 kronor.

3:o.

Uti en till kanslern för rikets universitet ställd, av kanslern i skrivelse den 16 augusti 1923 förordad framställning har lärarkollegiet vid karolinska institutet anhållit om utverkande av proposition till 1924 års riksdag med förslag att vaktmästaren vid patologiska institutionen John Ekman finge från och med den 1 juli 1924, så länge han kvarstode å sin nuvarande befattning, å allmänna indragningsstaten uppbära ett personligt lönetillägg å 200 kronor.

*Personligt lönetillägg åt vaktmästaren vid karolinska institutet
J. Ekman.*

Jag anser mig här böra erinra om att 1913 års riksdag på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning medgivit, att följande befattningshavare vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, nämligen maskinisten och eldaren J. E. Jernström, vaktmästaren vid histologiska institutionen N. Andersson, vaktmästaren vid fysiologiska institutionen G. Jarl och vaktmästaren vid anatomiska institutionen J. A. Westerberg må äga att var och en från och med den 1 januari 1914, så länge han kvarstår i sin nuvarande befattning, å allmänna indragningsstaten uppbära ett personligt lönetillägg till belopp av 200 kronor.

Till grund för lärarkollegiets framställning ligger en av Ekman hos kollegiet gjord anhållan om framställning i oförmälda syfte. Kollegiet har vidare åberopat ett av föreståndaren för den institution där Ekman är anställd, professorn C. Sundberg med anledning av Ekmans framställning avgivet yttrande av följande lydelse:

Vaktmästaren Ekman har varit anställd vid patologiska institutionen såsom ordinarie vaktmästare i 20 år. Dessförinnan var han biträde vid institutionen och vid serafimerlasarettet under 7 år.

På den omfattande patologiska institutionen har Ekman fyllt sina uppgifter på ett sätt, som i högsta grad bör erkännas. Han har varit ej blott den redlige, av pliktkänsla burne vaktmästaren utan med åren vuxit fast vid institutionen till en knappt umbärlig hjälp.

De arbeten, han haft att utföra, ha givetvis i första rummet bestått i vanlig uppässning och andra vaktmästarsysslor, vilka vid en institution sådan som en patologisk alltid medför största krav på ordning och på varsamhet för smittor, men med tiden har Ekman blivit alltmera anlitad för kvalificerade arbetsuppgifter. Sedan många år är han mitt nästan enda biträde i museiarbete. Hans naturliga fallenhet och begåvning ha väsentligt hjälpt honom att bliva en även självständigt förfaren medhjälpare i konservering och montering av preparat. Av samma grunder har han lärt att reparera och även förfärdiga enklare instrument, thermostatier o. dyl., att biträda vid rekonstruktion av organ efter ritningar m. m.

Under hela ovan sagda tid, 20 år, har Ekman haft daglig tjänstgöring med undantag för ett par repriser, då han genom ådragen smitta vid obduktioner varit oförmögen till arbete, varvid han fått två fingrar lemlästade. Härvid får jag bemärka, att med daglig tjänstgöring inbegripes också det större antal sön- och helgdagar, då han på grund av arbetenas art ej kunnat vara helt fri. Mycket ofta har senaste kvällstimmar och tidigaste morgontimmar, stundom också nattimmar påkallat hans vaksamhet.

Jag kan på det livligaste tillstyrka, att Ekman kommer i åtnjutande av den fördel, som han begär och som förut givits synnerligen väl förtjänta vaktmästare vid karolinska institutet.

Statskontoret har den 5 oktober 1923 avgivit yttrande i ämnet och därvid anför:

Med hänsyn till vad i handlingarna anförts skulle det visserligen under nuvarande förhållanden enligt statskontorets mening icke vara något att erinra mot att Ekman i likhet med fyra andra i kungl. brev den 13 juni 1913 omförmälda, vid karolinska institutet anställda vaktmästare erhöle ett personligt lönetillägg å 200 kronor. I sitt den 29 november 1921 avgivna betänkande har emellertid högskolornas löneregreringskommitté beträffande nämnda fyra vaktmästare uttalat att, då slutavlöningen för dem vid övergång till den nya staten skulle komma att medföra en avlöningsförbättring till belopp av 1,286 kronor, skäl saknades att bibehålla dessa personliga lönetillägg. Vid sådant förhållande och om, såsom lärar vara avsett, kommitténs förslag till löneroglering kommer att föreläggas 1924 års riksdag, synes förvarande framställning icke böra föranleda till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

*Departements-
chefen.*

Som ovan framhållits hava personliga lönetillägg förut beviljats fyra vid karolinska institutet anställda vaktmästare. Av de vitsord, som om Ekman avgivits, torde få anses framgå, att han är väl förtjänt av att komma i åtnjutande av samma förmån som nyssnämnda vaktmästare. På grund härav och då någon proposition, grundad på högskolornas lönerogleringskommittés omförmälda förslag till löneroglering icke lär komma att, i vad det avser vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, föreläggas innevarande års riksdag till prövning, får jag förorda den av lärarkollegiet gjorda framställningen.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva

att vaktmästaren vid patologiska institutionen vid karolinska mediko-kirurgiska institutet John Ekman må

äga att från och med den 1 juli 1924, så länge han kvarstår i sin nuvarande befattning, å allmänna indragningsstaten uppbära ett personligt lönetillägg till belopp av 200 kronor.

4:o.

Styrelsen för tekniska högskolan har i skrivelse den 8 juni 1923 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om beredande av pension åt förre kamreraren vid högskolan Ernst Ferdinand Lilliesköld.

*Pension åt
förre kamre-
raren vid
tekniska hög-
skolan E. F.
Lilliesköld.*

Av handlingarna i ärendet framgår, att Lilliesköld, som är född år 1847, varit anställd såsom kamrerare vid högskolan från och med den 1 augusti 1892 till och med den 31 december 1922, att han under denna tid uppburit ett arvode av 800 kronor, varjämte till honom utgått årligt fyllnadsarvode under åren 1912—1917 med 700 kronor, under åren 1918—1920 med 1,000 kronor och under åren 1921—1922 med 2,700 kronor, samt att han varit huvudkassör vid statens järnvägar, för vilken tjänst han numera åtnjuter pension med 4,000 kronor.

Rörande det under åren 1921—1922 utgående fyllnadsarvodet a 2,700 kronor torde böra beaktas följande omständigheter.

I statsverkspropositionen till 1920 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t om anvisande för tekniska högskolan på extra stat för år 1921 av ett anslag a 19,240 kronor att utgå för vissa angivna ändamål, däribland till förhöjning av kamrerarens arvode 2,200 kronor samt till ett arbetsbiträde åt kamreraren 1,550 kronor. Riksdagen, som vid det förhållandet att kamrerarbefattningen innehades av en pensionerad befattningshavare icke ansåg lämpligt att, innan ny kamrerare blivit tillsatt, vidtaga anordningar av mera stadigvarande natur beträffande sagda befattning, höjde det föreslagna förstärkningsarvodet från 2,200 kronor till 2,700 kronor för att bereda kamreraren tillfälle att förmedelst det sålunda höjda tilläggsarvodet kunna tillförsäkra sig om erforderligt arbetsbiträde. Däremot beviljades icke något särskilt anslag för sistnämnda ändamål. Av det sammanlagda kamrerararvodet, 3,500 kronor, läser vid sådant förhållande någon mindre del få betraktas såsom anslag till nödig arbetshjälp.

Tekniska högskolans förvaltningsnämnd har, under framhållande av att Lilliesköld på ett synnerligen förtjänstfullt sätt skött sin kamrerarbefattning, föreslagit, att han skulle erhålla pension med 1,500 kronor årligen från och med den 1 januari 1923.

Statskontoret har i yttrande den 31 augusti 1923 anfört följande:

Då kamrerarbefattningen vid tekniska högskolan för Lilliesköld varit en bisyssla bredvid annan inkomst av statstjänst i form av avlöning eller pension från statens järnvägar, synes det statskontoret kunna starkt ifragasättas, huruvida någon som helst pension bör beredas Lilliesköld för kamrerarbefattningen. I alla händelser kan statskontoret icke tillstyrka det föreslagna beloppet 1,500 kronor, utan måste med hänsyn till den pension av statsmedel, som redan tillkommer Lilliesköld, och nyare pensionslagars bestämmelser om förening av pension för två tjänster hemställa, att beloppet icke sättes högre än 500 kronor, motsvarande en tredjedel av den pension, som kan anses hava

bort utgå, om annan statspension icke åtnjutits. Skall pension beredas, torde mot den föreslagna utgångspunkten den 1 januari 1923 icke vara något att erinra.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till Lillieskölds långa och väl vitsordade tjänstgöring såsom kamrer vid tekniska högskolan finner jag mig böra tillstyrka, att pension beredes honom för denna tjänst. Emellertid kan jag beträffande beloppet av pensionen icke ansluta mig till det från högskolans sida framställda förslaget, utan synes mig pensionen, i enlighet med vad statskontoret förordat, böra bestämmas till 500 kronor för år. Den torde böra utgå från och med den 1 januari 1923, då Lilliesköld lämnade sin tjänst som kamrerare.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att förre kamreraren vid tekniska högskolan Ernst Ferdinand Lilliesköld må, räknat från och med den 1 januari 1923, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 500 kronor.

5:o.

Pension åt
förre gymnastikvakt-
mästaren och
eldaren Carl
August Pers-
son.

Hos Kungl. Maj:t har rektorn vid högre allmänna läroverket i Hälsingborg Magnus af Malmborg gjort framställning om beredande av pension åt förre gymnastikvaktmästaren och eldaren vid nämnda läroverk Carl August Persson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Persson är född den 10 november 1852, att han med stor samvetsgrannhet skött sina befattningar vid läroverket oavbrutet från och med höstterminen 1899 till och med vårterminen 1923, vid vars slut han på grund av försvagad hälsa på egen begäran entleligats, samt att han under år 1919 uppburit en månatlig lön av 233 kronor 33 öre inberäknat dyrtidstillägg, men att avlöningen från och med år 1920 utgjort allenast 150 kronor i månaden, emedan Persson sistnämnda är på grund av tilltagande ålder avsagt sig befattningen som gårdskarl, d. v. s. skötseln av läroverkstomten med tillhörande gator. Vidare har intygats att Persson på grund av ålderdomssvagheter vore oförmögen att genom arbete förtjäna till sitt uppehälle, att han år 1923 blivit änklings, att han vore delägare i en liten fastighet om två rum och kök, där han hade sin bostad att han därför icke ägde nödiga medel till sitt underhåll samt att han således vore i stort behov av ekonomiskt understöd.

Över ifrågakvarande framställning har skolöverstyrelsen den 17 december 1923 avgivit utlåtande och därvid anfört följande:

Som Persson år 1920 uppnått en ålder av 67 levnadsår och då räknat över 20 tjänstår som vaktmästare och således vid nämnda tidpunkt torde hava erhållit pension, om ansökan därom gjorts, borde det förhållandet, att han från och med år 1920 kvarstått i läroverkets tjänst med minskad tjänstgöring och till följd därav minskad avlöning, icke läggas honom till last vid beräkandet av pensionens storlek, utan borde sagda minskning i tjänstgöring och avlöning anses såsom en partiell tjänstledighet och pensionen beräknas i över-

ensstämmelse med den Persson före sistnämnda år åliggande tjänstgöring och för densamma utgående avlöning. Enligt ett av läroverksöverstyrelsen den 12 september 1911 avgivet förslag till läroverksvaktmästares pensionering, vilket legat till grund för beräkningen av åtskilliga av riksdagen beviljade pensioner åt sådana befattningshavare, vore Perssons vaktmästar- och eldarbefattning vid högre allmänna läroverket i Hälsingborg, ett av de största allmänna läroverken i riket, att hänföra till samma pensionsklass som förste vaktmästares vid högre allmänt läroverk.

Nu hade 1923 års riksdag tillerkänt förste vaktmästaren vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm J. A. Lindqvist en pension av 1,100 kronor. Nämnda belopp utgjorde den årspension, som av statskontoret ansetts böra ifrågakomma för en befattningshavare i Lindqvists ställning. Vad åter anginge den tjänstetid, som borde erfordras för erhållande av oavkortad pension, ville överstyrelsen erinra därom, att sagde Lindqvist haft 34 tjänstår i statens tjänst, att vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Umeå A. A. Holmström, som av 1920 års riksdag fått sig beviljad pension till samma belopp, haft 32 tjänstår i statens tjänst samt att läroverksöverstyrelsen i sitt nyssnämnda förslag den 12 september 1911 utgått från 30 tjänstår såsom villkor för oavkortad pension. Överstyrelsen ansåge sig under sådana omständigheter böra utgå ifrån att en vaktmästare vid högre allmänt läroverk för närvarande kunde anses berättigad till en pension av 1,100 kronor efter minst 30 års tjänstetid. Med anledning härav torde, enär Persson vid avgången haft en tjänstetid av 24 år, dennes pension böra utgå med ett belopp, som utgjorde $\frac{24}{30}$ av 1,100 kronor eller 880 kronor.

Statskontoret har i den 19 januari 1924 avgivet utlatande anfört, att statskontoret, med hänsyn till vad i detta ärende blivit upplyst och anfört, intet hade att erinra mot att förevarande framställning bifölles på det sätt, som av skolöverstyrelsen föreslagits.

Vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid rikets allmänna läroverk äro ej berättigade till erhållande av pension vid avgång från sina befattningar vid nämnda läroverk. Flerfaldiga gånger har emellertid genom beslut av riksdagen pension av statsmedel tillerkänts dylika befattningshavare. Så synes mig böra ske jämväl i nu förevarande fall, och jag tillstyrker följaktligen förslag till riksdagen i berörda syfte. Visserligen har Persson att åberopa blott 24 tjänstår, men sagda tid är enligt min mening tillräckligt lång för att motivera ett understöd åt honom, då han av ålderdom och kroppslig svaghet nödgats att lämna sin befattning.

Vad beträffar det belopp, varmed pensionen bör utgå, instämmer jag därutinnan med skolöverstyrelsen och statskontoret, och förordar alltså en med hänsyn till längden av Perssons tjänstetid beräknad pension av 880 kronor årligen.

Då Persson, med utgången av värterminen 1923 avgått från sin vaktmästar- och eldarbefattning vid läroverket, synes pensionen böra utgå från och med den 1 juli 1923.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

*Departements-
chefen.*

att förre gymnastikvaktmästaren och eldaren vid högre allmänna läroverket i Hälsingborg Carl August Persson må från och med den 1 juli 1923 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 880 kronor.

6:o.

*Pension åt
gymnastik-
vaktmästaren
J. Svensson
Ljung.*

I skrivelse den 15 december 1923 har rektorn vid högre latinläroverket i Göteborg G. Mellén hemställt, att pension måtte beredas gymnastikvaktmästaren vid nämnda läroverk Johan Svensson Ljung.

Ett ansökningen bilagt åldersbetyg visar, att Ljung är född den 12 mars 1858. Vidare framgår av handlingarna i ärendet, att Ljung varit anställd i läroverkets tjänst sedan början av september 1892, varjämte i likaledes bifogat läkarbetyg vitsordas, att Ljung efter genomgången operation för kronisk öronsjukdom lede av fullständig dövhet på högra örat samt betydligt nedsatt hörsel å det vänstra, att han besvärades av kvarstående yrsel, särskilt framträdande vid böjningar och häftiga rörelser, att dessa sjukliga symtom vore att anse som bestående och att Ljung på grund av dessa förhållanden vore oförmögen att sköta sin befattning.

I fråga om Ljungs avlöningsförmåner har rektor meddelat, att dessa varit mycket olika, växlande mellan 600 kronor och det belopp, han från och med år 1919 uppburit, eller 1,500 kronor för år. Härtill komme för närvarande dyrtidstillägg efter samma växlande grunder som för lärare vid allmänt läroverk samt fri bostad om två rum och kök med värme och lyse.

I början av år 1923 hade Ljung varit tjänstledig två och en halv månader men eljest under året nödortfött skött sin tjänst med tillhjälp av sin arbetslöse son.

Skolöverstyrelsen har i den 10 januari 1924 dagtecknat utlåtande över denna ansökning anfört:

Enligt ett av läroverksöverstyrelsen den 12 september 1911 avgivet förslag till läroverksvaktmästares pensionering, vilket legat till grund för beräkningen av åtskilliga av riksdagen beviljade pensioner åt sådana befattningshavare, vore Ljungs vaktmästarbefattning vid högre latinläroverket i Göteborg att hänföra till samma pensionsklass som vaktmästarnas vid de flesta realskolor. Till vaktmästare av nämnda pensionsklass hade pension beviljats senast av 1918 års riksdag, och bestämdes då ifrågavarande pension, liksom fallet varit med de av närmast föregående riksdagar beviljade pensioner till sådana vaktmästare, till ett belopp, som utgjorde $\frac{4}{5}$ av de till förste vaktmästare vid högre allmänna läroverk utav riksdagen då i allmänhet beviljade pensioner.

Med erinran om 1923 års riksdags beslut i fråga om pension å 1,100 kronor åt förste vaktmästaren vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm J. A. Lindqvist har överstyrelsen vidare anfört, att för en vaktmästare av den pensionsklass, som Ljung tillhörde, hel pension numera borde utgå med ett belopp, som utgjorde $\frac{4}{5}$ av 1,100 kronor eller 880 kronor. Då Ljung innehade en tjänsteålder av mer än 30 år, torde han alltså böra erhålla en årlig pension av sistnämnda storlek.

Över framställningen har jämväl statskontoret yttrat sig och har i skrivelse den 21 januari 1924 anfört följande:

Då vaktmästaren Ljung under mer än 30 år innehaft sin anställning vid högre latinläroverket i Göteborg och numera vid framskriden ålder vore av sjuklighet oförmögen att längre bestrida sin befattning, syntes goda skäl föreligga att bereda honom någon pension av statsmedel, såsom i flera liknande fall förut ägt rum, ehuru läroverksvaktmästarna icke avlönades av statsmedel och alltså icke kunde anses vara att hänföra till befattningshavare i stats-tjänst i egentlig mening. Mot det av skolöverstyrelsen för Ljung föreslagna pensionsbeloppet 880 kronor syntes icke vara något att anmärka.

Under näst föregående punkt har jag erinrat om att riksdagen upprepade gånger beviljat pension åt vaktmästare och med dem likställda befattningshavare vid allmänt läroverk, och jag har där tillstyrkt framställning till riksdagen om beredande av pension åt en befattningshavare av här ifrågasvarande kategori. Av liknande skäl synes den nu förevarande framställningen om pension åt vaktmästaren Ljung böra föreläggas riksdagen.

Ljung är nu efter mer än 30 års tjänst oförmögen att sköta sin befattning, och, såsom läkarbetyget utvisar, är hans förvärvsförmåga ytterligt nedsatt. Pension bör alltså beredas honom efter avgången ur tjänst.

I fråga om beräkningen av pensionsbeloppet ansluter jag mig till skolöverstyrelsens av statskontoret tillstyrkta förslag.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva

att gymnastikvaktmästaren vid högre latinläroverket i Göteborg Johan Svensson Ljung må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från hans innehavande befattning äger rum, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 880 kronor.

7:o.

Uti en till skolöverstyrelsen ställd, av överstyrelsen med eget utlåtande av den 30 januari 1924 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har rektorn vid högre allmänna läroverket i Falun I. Sefve hemställt om vidtagande av åtgärder för beredande av pension åt vaktmästaren vid nämnda läroverk Alfred Leonard Carlsson.

Pension åt
vaktmästaren
A. L. Carlsson.

Av berörda skrivelse och densamma bifogade handlingar inhämtas, att Carlsson är född den 18 december 1856, att han varit anställd som vaktmästare vid läroverket från och med den 1 maj 1881, att hans avlöning under senare år enligt beslut av läroverkskollegiet den 17 december 1918 uppgått till 1,100 kronor lön och 650 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kommit tre ålderstillägg å 100 kronor, dock med visst avdrag för bostad, bränsle och lyse, samt att han därjämte uppburit dyrtidstillägg i enlighet med av Kungl. Maj:t och riksdagen för befattningshavare i statens tjänst stadgade grunder.

I sitt berörda utlåtande har skolöverstyrelsen anfört, bland annat:

Av 1923 års riksdag hade förste vaktmästaren vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm J. A. Lindqvist efter 34 års tjänstgöring fått sig tillerkänd en pension av 1,100 kronor. Då Carlssons vaktmästarbefattning enligt överstyrelsens mening vore att likställa med förste vaktmästarens vid allmänt läroverk, borde pensionen jämväl till honom bestämmas till 1,100 kronor, och överstyrelsen hemställde därför om förslag till riksdagen om medgivande, att Carlsson måtte från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från hans innehavande befattning ägde rum, under sin återstående livstid åtnjuta pension till belopp av 1,100 kronor årligen.

I ärendet har även statskontoret avgivit utlåtande, dagtecknat den 9 februari 1924 och så lydande:

Ehuru avlöningen för vid allmänt läroverk anställd vaktmästare icke utgår av statsmedel och läroverksvaktmästare alltså icke kunna anses vara att hänföra till befattningshavare i statstjänst i egentlig mening, har dock pension av statsmedel i åtskilliga fall beviljats sådan vaktmästare. På grund härav och då av handlingarna framgår, att Carlsson uppnått en ålder av 67 år och tjänat vid läroverket i nära 43 år, synas goda skäl föreligga att även i detta fall bereda pension; och då mot det av skolöverstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 1,100 kronor, som motsvarar vad i liknande fall förut beviljats, icke synes vara något att erinra, får statskontoret, med tillstyrkande av bifall till skolöverstyrelsens framställning, hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att Carlsson må från och med månaden näst efter den, vari avgång från befattningen äger rum, under sin återstående livstid åtnjuta pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,100 kronor årligen.

*Departements-
chefen.*

I överensstämmelse med den uppfattning, varat jag under de båda nästföregående punkterna givit uttryck, och på de skäl, jag där åberopat, tillstyrker jag, att framställning till riksdagen avlättes beträffande beviljande av pension åt vaktmästaren Carlsson. Med hänsyn till den långa tid, Carlsson tjänstgjort vid läroverket, och då hans befattning, enligt vad skolöverstyrelsen vitsordat, får anses likställd med förste vaktmästarens vid allmänt läroverk, synes mig berörda pension böra tillmätas med det belopp, som skolöverstyrelsen föreslagit och av statskontoret tillstyrkts. Som förut angivits står sistnämnda belopp jämväl i överensstämmelse med vad tidigare av riksdagen i dylikt fall beslutits.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Falun Alfred Leonard Carlsson må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från hans innehavande befattning äger rum, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,100 kronor.

8:o.

Efter av Kungl. Maj:t gjord framställning medgav 1915 års riksdag, att vaktmästaren och eldaren vid högre allmänna läroverket i Gävle Klas Olof Asplund finge från och med månaden näst efter den, i vilken han bleve entledigad från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 500 kronor.

*Pension åt
vaktmästaren
K. O. Asplund*

Av den i samband med nämnda framställning förebragta utredningen framgick, att Asplund vore född den 7 mars 1844 samt hade haft oavbruten anställning vid högre allmänna läroverket i Gävle sedan höstterminen 1877, först såsom eldare intill år 1884 och därefter såsom både vaktmästare och eldare, ävensom att Asplund, som med utmärkt nit, skicklighet och pålitlighet skött sina åligganden samt fört en i allo hedrande vandel, sedan år 1908 åtnjöte en kontant årlig lön av 1,200 kronor jämte bostad, vedbrand och lyse.

Asplund har icke tillträtt den pension, som år 1915 tillerkändes honom, utan har alltjämt kvarstått vid sin vaktmästarbefattning. Däremot har han frånträtt eldarsysslan.

I en till skolöverstyrelsen ställd skrivelse har nu rektor vid förenämnda läroverk, med bifogande av utdrag av läroverksskollegiets vid läroverket protokoll i ämnet, gjort framställning om beredande av förhöjd pension åt Asplund, som fortfarande vore i tjänst vid läroverket. Rektor har därvid, jämte meddelande, att Asplund till och med år 1921 åtnjutit förut angivna kontanta lön å 1,200 kronor årligen men därefter uppburit en årlig kontant lön å 1,800 kronor, varå från och med år 1920 utgått dyrtidstillägg med växlande belopp, anført bland annat:

Efter penningvärdets oerhörda nedgång torde det vara omöjligt för en person att med hustru leva på 500 kronor om året, även oavsett eventuellt dyrtidstillägg. Det vore också dessa hänsyn som gjort, att Asplund fått kvarstå i sin tjänst så länge, då han ansetts kunna göra skäl för sig. Då han emellertid år 1924 fyller 80 år, torde tiden vara inne att söka bereda honom vila och en någorlunda bekymmerfri tillvaro under hans återstående levnadsår.

I fråga om pensionens storlek ville rektor i likhet med kollegiet ej yttra sig men hänvisade till det belopp av 1,500 kronor, som skolöverstyrelsen föreslagit såsom pension åt en vaktmästare vid ett Stockholmsläroverk, vilkens såväl levnadsålder som tjänstetid varit betydligt lägre än Asplunds.

Skolöverstyrelsen har med skrivelse av den 25 juni 1923 överlämnat ifrågasvarande framställning och därvid anført följande:

Den omständigheten, att pension för åtta år sedan för Asplund fastställts torde icke få utgöra hinder för att frågan om pensionsbeloppets storlek upptages till förnyad prövning och bedömes efter de grunder, som vid dylika ärendens avgörande numera äro vägledande och enligt vilka givetvis pensionen måste bestämmas till en avsevärt högre summa. Ett motsatt förfaringsätt skulle enligt överstyrelsens mening icke stå i överensstämmelse med billighet och rättvisa. Överstyrelsen anser sig i detta sammanhang därjämte böra framhålla, att genom Asplunds kvarstående vid vaktmästarsysslan det all-

männan säkerligen gjort en förhållandevis icke ringa besparing. Hade Asplund redan år 1915 avgått från sin tjänst, hade pension till honom måst årligen utbetalas, varjämte vederbörlig lön skulle hava utgått till vaktmästarbefattningens nye innehavare, vilken näppeligen torde hava åtnöjts med den jämförelsevis ringa ersättning för sitt arbete, som Asplund intill senaste år fått uppbära.

Såsom förut anförts, hänvisar rektor i sin framställning till att överstyrelsen för en vaktmästare vid ett av de allmänna läroverken i Stockholm såsom pension föreslagit ett belopp av 1,500 kronor. Det fall, som därmed avses, torde vara frågan om pension åt vaktmästaren och portvakten vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm J. A. Lindqvist, för vilken överstyrelsen i utlåtande den 7 mars 1923 hemställt om pension till berörda belopp. Överstyrelsen vill emellertid erinra om att Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen föreslagit, att Lindqvist efter erhållet avsked skulle äga uppbära en årlig pension av endast 1,100 kronor. Sedan bankoutskottet hemställt om bifall till Kungl. Maj:ts berörda proposition, har riksdagen i avslutning till Kungl. Maj:ts förslag bifallit propositionen i fråga.

Jämföras nu för pensionsbeloppens utmätande nämnda två vaktmästare med varandra, är att märka, att Asplund är född den 7 mars 1844, varför han uppnått en ålder av 79 år, under det att Lindqvist, som är född den 19 september 1854, den 19 instundande september fyller 69 år. I fråga om tjänstarens antal är Asplunds överlägsenhet än mer iögonenfallande, i det han anställdes vid läroverket redan höstterminen 1877, medan Lindqvist efter att åren 1889—1897 hava varit anställd som portvakt och andre vaktmästare vid gymnastiska centralinstitutet först från och med hösten 1897 innehar sin nuvarande anställning. Då hertill kommer, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Gävle torde få anses hava ett i stort sett lika krävande och ansvarsfullt arbete att utföra som nämnde befattningshavare vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm, synes det uppenbart, att för Asplund åtminstone icke bör utmätas en mindre pension än för Lindqvist.

På grund av vad sålunda blivit anført har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att Asplund må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från hans innehavande befattning äger rum, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,100 kronor eller ock, att Asplund utöver den pension å 500 kronor, han på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 26 juni 1915 tillerkänts, må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från hans innehavande befattning äger rum, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension å 600 kronor.

Statskontoret har den 22 augusti 1923 avgivit utlåtande i ämnet och därvid anført:

Därest frågan om beviljande av pension at Asplund först nu upptagits till behandling, torde det väl få anses visst, att han av riksdagen erhållit pension med samma belopp, som beviljats vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Umeå A. A. Holmström (skr. nr 296/1920 p. 29) och förste vaktmästaren vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm J. A. Lindqvist (skr. nr 322/1923 p. 25) eller 1,100 kronor. Vid sådant förhållande och då Asplund, som fortfarande kvarstår i tjänsten vid högre allmänna läroverket i Gävle, ännu ej tillträtt den av 1915 års riksdag beviljade pensionen å 500 kronor, synes det rimligt, att sistnämnda pension höjes till ovan angivna beloppet, 1,100 kronor.

Med stöd av det anförda och under erinran om 1921 års riksdags beslut om förhöjd pension åt förre kustartilleristen O. H. Berg (skr. nr 322 p. 11) har statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t i anledning av förevarande framställning måtte föreslå riksdagen medgiva, att Asplund må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära i stället för det honom tidigare beviljade pensionsbeloppet, en årlig pension av 1,100 kronor.

Såväl rättvisa som billighet synas bjuda, att Asplund, då han nu efter mer än 46 års tjänstgöring, för vilken han erhållit de mest utmärkta vitsord, måste avgå från sin anställning vid högre allmänna läroverket i Gävle. tillerkännes pension med enahanda belopp, som med stor sannolikhet hade beviljats honom, därest frågan om beredande av pension åt honom först nu upptagits till behandling. Jag ber att i sådant hänseende få hänvisa till vad i det föregående anförts i fråga om vissa av riksdagen under senare år fattade beslut rörande pensioner åt befattningshavare av samma slag som Asplund. I stället för det Asplund tidigare beviljade pensionsbeloppet torde således nu en årlig pension av 1,100 kronor böra tillerkännas honom.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Gävle Klas Olof Asplund må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid läroverket, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära — i stället för honom av 1915 års riksdag tillerkänt pensionsbelopp av 500 kronor — en årlig pension av 1,100 kronor.

9:o.

Genom beslut av 1904 års riksdag erhöilo kvinnor rätt att innehava vissa ämneslärarbefattningar vid allmänna läroverk, nämligen ämneslärarinnebefattningar vid de statssamskolor, som enligt nämnda riksdagsbeslut skulle upprättas.

*Tilläggs-
pension åt ämnes-
lärarinnan
vid samskolan
i Vimmerby
Teclavon Reis.*

För dylika ämneslärarinnor inträdde, enligt lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 sådan denna lag lydde intill den 1 januari 1919, rätt att komma i åtnjutande av hel pension vid uppnådda 55 levnads- och 25 tjänstår. Därvid är dock i nämnda lag stadgat såsom förutsättning för rätt att över huvud taget erhålla pension, att tjänstinnehavaren vid uppnåendet av pensionsåldern innehar minst tio för pension beräkneliga tjänstår. Oavkortad pension utgår för ordinarie ämneslärarinna med samma belopp som oavkortad lön för sådan lärarinna.

I samband med, såsom jag nyss erinrade, upprättandet av statssamskolor indrogos åtskilliga privata flickskolor, varvid flera förut under många år vid enskilda läroanstalter tjänstgörande lärarinnor vunno anställning såsom

ordinarie ämneslärarinnor vid de statssamskolor, som kommo att ersätta de forna privata läroanstalterna. För statssamskolorna var det givetvis till gagn att vid början av sin verksamhet hava tillgång till lärarinnor med god erfarenhet särskilt i fråga om flickors undervisning.

De lärarinnor, som på detta sätt flyttades över från enskilda skolor till statssamskolor, erhöilo i samband därmed icke någon rätt att för löneturs- eller pensionsberäkning tillgodoräkna sig någon del av sin föregående tjänstgöring. Detta förhållande innebar, att vissa av de nyssnämnda lärarinnorna, vilka vid inträdet i statstjänst nått en mera framskriden ålder, vid uppnådd pensionsålder ej kunde uppfylla den i gällande pensionslag, uppställda fordran på minst tio års statstjänst för erhållande av pension.

Nu nämnda omständigheter föranledde efter några års förlopp flera lärarinnor, vilka skulle drabbas av sistnämnda bestämmelse i pensionslagen, att till Kungl. Maj:t ingiva ansökningar om rätt för dem att för pensions erhållande tillgodoräkna föregående tjänstetid med full tjänstgöring vid statsunderstödd högre flickskola m. fl. enskilda läroanstalter.

Bland nämnda lärarinnor var även första lärarinnan vid samskolan i Vimmerby Tecla von Reis. Beträffande hennes ansökning anförde statskontoret i sitt den 8 april 1913 i ärendet avgivna utlåtande, att hon, som år 1907 utnämnts till sin innehavande befattning, vid uppnående under år 1918 av avgångsåldern, 55 år, syntes kunna räkna minst 10 år i statens tjänst och alltså kunde utan särskild åtgärd komma i åtnjutande av pension.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 18 april 1913 instämde föredragande departementschefen i statskontorets uttalande beträffande Tecla von Reis pensionsrätt, varför någon framställning till riksdagen beträffande henne ej kom till stånd. I fråga om de övriga sökandena avläts däremot i enlighet med tillstyrkan av statskontoret proposition till riksdagen, som med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgav, att ifrågavarande lärarinnor, sju till antalet, finge — utan hinder av den i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension meddelade bestämmelsen, att för erhållande av pension erfordrades att vid uppnående av föreskriven avgångsålder innehava minst tio tjänstår — vid avgång ur tjänsten efter uppnådd ålder av 55 år förklaras berättigade att erhålla pension till avkortat belopp i förhållande till tjänstårens antal, dock minst 550 kronor för första lärarinna och lärarinna i andra lönegraden samt 400 kronor för lärarinna i första lönegraden.

På framställning av Kungl. Maj:t beslöt sedermera 1919 års riksdag medgiva, att till en var av förenämnda sju lärarinnor finge från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhållit eller erhöile avsked från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 januari 1919, från allmänna indragningsstaten utgå en tilläggs pension till sådant belopp, att densamma — tillika med den eller de pensioner, som hon kunde äga uppbära på grund av 1913 års riksdags beslut och gällande pensionslag, eller ock på grund av sådan delaktighet i pensionsinrättningen för lärarinnor vid

Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller i svenska lärarinnornas pensionsförening, som medförde rätt till statsbidrag — uppginge, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till två tredjedelar av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samskolor.

Jag ber härvid få erinra om att sistberörda pension för närvarande utgör 2,700 kronor samt att pensionsbeloppet är lika för första lärarinna och lärarinna. Två tredjedelar av sagda belopp utgör alltså nu 1,800 kronor. För de lärarinnor, om vilka här är fråga, skulle emellertid, som nyss nämnts, i vederbörande pensionsbelopp inräknas de belopp, som lärarinnorna kunde äga att uppbära från enskilda pensionsinrättningar och till vilka utgått, jämte bidrag från andra håll, jämväl statsbidrag. Tillika bör jag erinra därom, att genom beslut av 1918 års riksdag pensionsåldern för lärarinna vid statssamskola från och med år 1919 höjts till 60 år.

Hos Kungl. Maj:t har nu Tecla von Reis anhållit om viss förhöjning i den pension, vartill hon vore berättigad vid avgång från sin lärarinnebefattning vid samskolan i Vimmerby.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Tecla von Reis är född den 30 juni 1863, att hon tjänstgjort vid nyssnämnda samskola från början av höstterminen 1907 till och med slutet av höstterminen 1909 i egenskap av ordinarie ämneslärarinna och t. f. första lärarinna samt från början av år 1910 i egenskap av första lärarinna, att hon av skolöverstyrelsen erhållit tillstånd att kvarstå vid sin tjänst intill utgången av juni 1924 samt att hon uppbär viss pension från svenska lärarinnornas pensionsförening, understödsförening.

I sin ansökning har Tecla von Reis anført, bland annat, följande:

Hennes tjänstgöring vid samskolan i Vimmerby komme att omfatta 16 år, under vilken tid hon hittills ej åtnjutit någon som helst tjänstledighet.

Hon funne det vara rättvist, att hon, som hade att uppvisa ungefär dubbel så lång tjänstgöring som de statssamskolelärarinnor, vilka genom 1919 års riksdags beslut garanterats pensionsbelopp av två tredjedelar av full pension för sådan lärarinna, åtminstone jämställdes med dessa i pensionshänseende, ty annars skulle det egendomliga inträffa, att hon komme i en sämre ställning, ekonomiskt sett, än lärarinnor med betydligt kortare tjänstgöringstid vid samma slags läroanstalter och med samma utbildning. Hon hemställde därför om rätt att efter avskedstagandet komma i åtnjutande av en tilläggspension till sådant belopp, att densamma tillika med pension från förenämnda pensionsförening uppginge till två tredjedelar av full pension för lärarinna i högsta lönegraden vid statssamskola.

Över ansökningen har skolöverstyrelsen den 28 september 1923 avgivit utlåtande.

Överstyrelsen har framhållit, att genom den av 1918 års riksdag beslutade höjningen av pensionsåldern för ifrågavarande ämneslärarinnor 1913 års riksdags förut omförmälda beslut blivit överflödigt i vad rörde rätten att överhuvudtaget erhålla pension och fått betydelse allenast för bestämmande av pensionens belopp. Och i detta avseende bade det tidigare anförda beslutet av 1919 års riksdag, vilket fattats i anslutning till pensionsregleringar, vilka

blivit av riksdagen beslutade år 1917 för vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter och år 1918 för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, medfört en avsevärd förhöjning utöver de belopp, som bestämts av 1913 års riksdag, utan att därvid någon skillnad gjorts mellan dem av de i sistnämnda riksdags beslut innefattade lärarinnor, som i fråga om rätten till pension berörts av pensionsålderns framflyttning, och dem, med vilka detta ej vore fallet.

Härigenom hade nu det förhållandet inträtt, att sökanden, som vid sin avgång ur tjänsten kunde beräknas komma att räkna 16 tjänstår i statens tjänst, i pensionshänseende skulle komma i en avsevärt sämre ställning än förut omnämnda lärarinnor, vilka numera alla vore avgångna ur statens tjänst efter en tjänstetid, som växlade mellan 8 och 15 år. Då ett dylikt förhållande ej gärna kunde vara skäligt, syntes sökanden böra tillförsäkras pension efter samma grunder som förut omnämnda lärarinnor. Överstyrelsen hemställde därför om förslag till riksdagen om medgivande för sökanden av samma rätt till pension, som genom 1919 års riksdags beslut tillkomme förberörda lärarinnor vid statssamskolor.

Jämväl statskontoret har i skrivelse den 26 oktober 1923 yttrat sig över ifrågavarande ansökning och därvid anförd:

Den omständigheten, att sökanden, på grund av att hon vid uppnåendet av pensionsåldern beräknades komma att äga minst 10 tjänstår och således författningsenligt komme att erhålla pension, icke innefattades i den 1913 års riksdag förelagda propositionen (nr 259) angående tilläggspension åt vissa lärarinnor, synes rättvisligen ej böra medföra, att sökanden kommer i sämre ställning i pensionshänseende än den, som tillförsäkrats nyssnämnda lärarinnor enligt 1919 års riksdags medgivande. På grund härav får statskontoret tillstyrka, att förevarande ansökning bifalles på sätt skolöverstyrelsen hemställt.

*Departements-
chefen.*

Ursprungligen intog Tecla von Reis i pensionsavseende en förmånligare ställning än de sju andra lärarinnor vid statssamskolor, om vilka jag i det föregående talat och som fingo rätt till pension genom beslut av 1913 års riksdag. Dels var hon över huvud berättigad att vid avgång ur tjänst vid uppnådd pensionsålder erhålla statspension, dels kunde hon i normalt fall förutses vid nyssnämnda tidpunkt bliva berättigad att få en pension, som ej oväsentligt skulle överstiga vad de övriga lärarinnorna kunde komma att åtnjuta.

Denna hennes fördelaktiga ställning har emellertid, såsom framgår av min förut lämnade redogörelse, under årens lopp så till vida förändrats, att hon, under förutsättning av avgång ur tjänst vid utgången av juni 1924, har att vänta en pension, som avsevärt understiger 1,800 kronor.

Givetvis måste jag instämma med vederbörande myndigheter därutinnan, att det ej kan anses skäligt, att hon efter en ej obetydligt längre tids arbete i statens tjänst kommer i åtnjutande av betydligt lägre pension än vissa bland hennes kolleger med samma utbildning och samma slags tjänstgöring.

Jag finner mig alltså böra ansluta mig till det förslag, som framställt av skolöverstyrelsen och tillstyrkts av statskontoret.

Under återopande av vad jag anfört, hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att till första lärarinnan vid samskolan i Vimmerby Tecla von Reis må från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhåller avsked från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 juli 1924, från allmänna indragningsstaten utgå en tilläggspension till sådant belopp, att densamma — tillika med den eller de pensioner, som hon må äga uppbära på grund av gällande lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension samt på grund av sådan delaktighet i enskild pensionsinrättning, som medför rätt till statsbidrag — uppgår, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till två tredjedelar av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samskolor.

10:o.

I en till skolöverstyrelsen ställd ansökning, som av överstyrelsen med eget utlåtande av den 17 augusti 1923 jämte yttranden av rektor vid folkskoleseminariet i Karlstad och domkapitlet därstädes, sistnämnda yttrande dagtecknat den 9 maj 1923, till Kungl. Maj:t överlämnats, har vaktmästaren vid nämnda seminarium Emil Nilsson anhållit om en årlig pension av 1,500 kronor att utgå från den 18 september 1924, då han uppnådde 65 levnadsår.

*Pension åt
seminarie-
vaktmästaren
Emil Nilsson.*

Vid ansökningen voro fogade dels åldersbetyg, enligt vilket Nilsson är född den 18 september 1859, dels tjänstgöringsbetyg, utvisande att Nilsson fullgjort sin tjänstgöring vid seminariet med behörigt nit och fullgod skicklighet, dels ock intyg av legitimerad läkare att Nilsson vid företagen undersökning befunnits lida av åderförkalkning, på grund varav han vid 65 års ålder torde vara fullkomligt oförmögen till arbete.

I fråga om Nilssons tjänstgöring inhämtas av handlingarna i ärendet ytterligare följande:

Nilsson har alltsedan den 1 april 1878 varit anställd i seminariets tjänst dels såsom trädgårdsbiträde från den 1 april 1878 till och med den 31 oktober 1917, dels från den 1 oktober 1879 som vaktmästare eller i allt omkring 45 år. Såsom trädgårdsbiträde har han haft att omedelbart leda seminarieelevernas praktiska arbeten i trädgården. Dessutom har han tjänstgjort såsom vikarierande lärare i trädgårdsskötsel under tiden den 24 augusti—den 31 oktober 1917. Från sina befattningar som vaktmästare och trädgårds-

biträde har Nilsson åtnjutit tjänstledighet under tiden den 15 juni—den 15 augusti 1890, då han deltog i fortbildningskurser i trädgårdsskötsel.

Beträffande Nilssons löneförmåner inhämtas av handlingarna följande:

Såsom trädgårdsbiträde åtnjöt Nilsson till och med år 1905 ett årligt arvode av 600 kronor och från och med år 1906 ett årligt arvode av 655 kronor, vilket arvode slutligen den 1 augusti 1914 höjdes till 900 kronor. Som vaktmästare har han årligen uppburit 420 kronor till och med 1887, 450 kronor 1888—1898, 550 kronor 1899—1904, 600 kronor 1905—1908, 900 kronor 1909—1913, 1,200 kronor 1914—den 30 september 1918 samt 1,800 kronor från och med den 1 oktober 1918. Därjämte har han åtnjutit fri bostad om två rum och kök samt bränsle och lyse, vilken förmån av rektor enligt ortens pris uppskattats till 600 kronor.

Rektor har i sitt berörda yttrande hemställt om utverkande åt Nilsson av en pension å förslagsvis omkring 1,300 kronor årligen att utgå efter det Nilsson, sedan han uppnått 65 år, erhållit avsked från sin befattning vid seminariet.

Domkapitlet har tillstyrkt bifall till ansökningen på sätt rektor föreslagit.

Skolöverstyrelsen har hemställt om förslag till riksdagen, att Nilsson måtte från och månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension å 1,500 kronor, och såsom skäl härför anfört följande:

Då vaktmästarna vid folkskoleseminarierna för närvarande icke äro uppförda å ordinare stat, äro de icke lagligen berättigade till pension. Enligt överstyrelsens mening måste det emellertid anses vara med rättvisa och billighet förenligt, att även dessa befattningshavare på sin ålderdom komma i åtnjutande av den förmån, som genom pension av statsmedel kan beredas befattningshavare efter avslutad verksamhet i det allmänna tjänst. Kungl. Maj:t har också tidigare vid flera tillfällen gjort framställning till riksdagen om beredande av pension åt liknande befattningshavare och dessa framställningar hava i allmänhet vunnit riksdagens bifall. Så tilldelades genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut år 1921 pension åt bland andra städerskan vid samskolan i Skellefteå Anna Vilhelmina Hedberg, vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Skara Nils August Nilsson och vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Linköping Anna Katarina Österberg till belopp av 300, 800 och 400 kronor respektive. De skäl, som föranlett beviljandet av dessa pensioner, synas överstyrelsen i fullt lika mån vara för handen i nu ifrågasvarande fall och finner sig därför överstyrelsen utan tvekan kunna tillstyrka, att pension beredes åt Nilsson.

Vid beräkningen av pensionens belopp lär man med hänsyn till bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension böra utgå från ett pensionsunderlag, utgörande $\frac{2}{3}$ av den kontanta avlöningen, ökad med värdet av åtnjutna naturaförmåner. Nilssons slutavlöning har uppgått till 1,800 kronor och de av honom åtnjutna naturaförmånerna hava uppskattats till 600 kronor. Sammanlagda avlöningsbeloppet skulle således utgöra 2,400 kronor och pensionsunderlaget 1,600 kronor. Då Nilsson emellertid icke erlagt några pensionsavgifter, lär pensionsunderlaget böra minskas till förslagsvis 1,500 kronor. Till denna pension skulle jämlikt kungörelsen den 15 juni 1922 angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer komma ett pensionstillägg å 120 kronor.

På grund av remiss har statskontoret den 19 september 1923 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført följande:

Enligt vad handlingarna utvisa är Emil Nilsson född den 18 september 1859 och uppnår således först om tre år den ålder av 67 år, då befattningshavare i statens tjänst i allmänhet äger avgå med åtnjutande av pension. Emellertid framgår därjämte, att hans krafter äro i avtagande och att han på grund härav enligt läkares intyg kan väntas bliva vid uppnådda 65 år fullkomligt oförmögen till arbete. Vid sådant förhållande och med hänsyn till Nilssons långvariga och väl vitsordade arbete vid nämnda seminarium, synas goda skäl föreligga att redan nu bevilja honom pension och därigenom också bereda tillfälle att till befattningen erhålla fullt arbetsduglig person. Vad pensionsbeloppet beträffar vill statskontoret framhålla, att, om pensionen skulle bestämmas till det av skolöverstyrelsen förordade beloppet, 1,500 kronor, Nilsson skulle med inräknande av pensionstillägg ävensom dyrtidstillägg efter de förmanligare grunderna erhålla en bättre pensionsförmån än en ordinarie vaktmästare å ny stat; och på grund härav synes nämnda förslag i alla händelser icke kunna tillstyrkas under annan förutsättning än att föreskrift tillika lämnas därom, att pensionstillägg icke må åtnjutas samt att dyrtidstillägg må utgå enligt samma grunder, som gälla i fråga om sådant tillägg till nyreglerade pensioner. För sin del skulle emellertid statskontoret vilja hemställa, att nu ifrågavarande pension må, såsom hittills i allmänhet iakttagits i fråga om pensioner från allmänna indragningsstaten, avpassas i förhållande till vad som i sådan förmån tillkommer jämförlig befattningshavare, som vid avgången innehar oreglerad lön. Då den högsta pension, som under nuvarande förhållanden kan tillkomma en vaktmästare hos länsstyrelse, är 1,200 kronor och då för denna pension förutsättes att bidrag med egna avgifter lämnats till pensioneringen, vill det synas statskontoret, som om pensionen i detta fall på sätt, som skett beträffande den av skolöverstyrelsen omförmälda pensionen åt seminarievaktmästaren N. A. Nilsson, borde beräknas efter ett pensionsunderlag av 1,100 kronor; och med denna utgångspunkt borde, med hänsyn till den långvariga tjänstetiden i nu förevarande fall, pensionen också bestämmas till samma belopp. Under nuvarande förhållanden kommer härtill ett pensionstillägg å 180 kronor för år räknat; och på sammanlagda beloppet av pension och pensionstillägg eller alltså på 1,280 kronor åtnjutes dyrtidstillägg efter de förmanligare grunderna för beräkningen.

Den förebragta utredningen synes mig giva goda skäl för att pension av allmänna medel beredes Nilsson, när han avgår från sin befattning. I fråga om pensionsbeloppets storlek ansluter jag mig till de synpunkter, statskontoret framfört, och vill i enlighet härmed föreslå, att pensionen bestämmas till 1,100 kronor. Pensionen torde böra utgå å allmänna indragningsstaten från och med månaden näst efter den, under vilken Nilsson efter den 18 september 1924 entledigas från sin befattning.

På grund av det anförda hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva

att vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Karlstad
Emil Nilsson må från och med månaden näst efter den,

*Departements-
chefen.*

under vilken han entledigas från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 oktober 1924 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension å 1,100 kronor.

11:o.

*Pension åt
vaktmästaren
F. A. Hellberg.*

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna gjort framställning om pension från och med den 1 juli 1924 åt vaktmästaren vid skolan Frans August Hellberg.

Av framställningen och vid densamma fogade handlingar framgår följande:

Hellberg är född den 31 januari 1857 och uppnår således den 31 januari 1924 en levnadsålder av 67 år. Vid början av höstterminen 1883 anställdes han såsom vaktmästare vid tekniska skolan i Eskilstuna och har sedan dess med utmärkta vitsord tjänstgjort till 1921 års utgång vid denna skola samt från och med den 1 januari 1922 — vid vilken tidpunkt tekniska skolans högre kurs ombildades till en teknisk fackskola för maskinindustri, under det att i den lägre kursens ställe trädde en stadens lärlingsskola — vid tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna och vid Eskilstuna stads lärlings- och yrkesskolor. I avlöning har han från och med år 1922 uppburit 1,300 kronor samt fri bostad med bränsle, varjämte dyrtidstillägg utgått å nämnda belopp. Hälften av den kontanta avlöningen utgår av statsmedel och andra hälften av Eskilstuna stads medel i enlighet med för statens bidrag föreskrivet villkor, att staden skall till vaktmästaren, så länge han är anställd vid såväl statens som stadens läroanstalter, utbetala så stort arvode, att hans sammanlagda löneförmåner uppgå till minst samma belopp, som fastställts för de till den s. k. A-gruppen hörande vaktmästare, dock med avdrag, motsvarande ordinarie befattningshavare åliggande avgifter för egen pensionering. Hellberg åtnjuter icke avlöning från någon annan befattning och ej heller någon pension.

Skolöverstyrelsen har den 6 oktober 1923 avgivit yttrande i ärendet och därvid erinrat, att 1922 års riksdag medgivit, att pensioner finge utgå till två lärare vid ifrågavarande tekniska skola. Överstyrelsen har vidare anfört följande:

Då Hellberg genom läroanstaltens omorganisation med avseende å sin totalavlöning blivit likställd med ordinarie vaktmästare vid teknisk fackskola med hel tjänstgöring med den skillnaden, att Hellbergs avlöning utgår i form av arvoden dels från staten, dels från Eskilstuna stad samt icke är förenad med rätt till ålderstillägg, anser överstyrelsen att det pensionsbelopp, som må tillerkännas Hellberg, bör utgöra samma belopp, som enligt gällande bestämmelser skulle ha tillkommit honom, därest han åtnjutit avlöning såsom vaktmästare vid fackskolan helt från statsverket. Enär Hellberg uppnått för sådan pension föreskrivna såväl levnads- som tjänstår, skulle han då varit berättigad till hel pension med 900 kronor. Överstyrelsen har sig visserligen bekant, att vid bestämmandet av särskilt beviljade pensioner åt icke-ordinarie befattningshavare i några fall pensionsbeloppet reducerats med hänsyn till att någon avgift för pensioneringen icke blivit erlagd. Överstyrelsen tillåter sig emellertid föreslå, att sådan reduktion i förevarande fall icke må äga

rum under betraktande av att Hellberg såsom arvodes-befattningshavare icke kommit i åtnjutande av ålderstillägg och att på grund härav ovannämnda pensionsbelopp, 900 kronor, motsvarar lägsta pensionsunderlaget för ordinarie vaktmästare vid teknisk fackskola, medan det högsta utgör 1,200 kronor.

Då staten och Eskilstuna stad efter läroanstaltens omorganisation vardera bidraga med hälften av Hellbergs avlöning, synes samma förhållande böra äga rum beträffande hans pensionering. För statens del skulle således för berörda ändamål komma ett årligt belopp av 450 kronor.

Statskontoret har i ett den 16 oktober 1923 avgivet utlåtande anfört följande:

I likhet med skolöverstyrelsen finner statskontoret skäl föreligga att av riksdagen utverka någon pension av statsmedel åt Hellberg; och har statskontoret intet att erinra mot att årlig pension från allmänna indragningsstaten med 450 kronor tillerkännes honom under villkor att han erhåller pension från Eskilstuna stad med minst 450 kronor årligen.

Några särskilda föreskrifter rörande pensionstillägg synas icke vara erforderliga i detta fall, oaktat endast en del av pensionen skulle utgå av statsmedel. Pensionstillägg utgå nämligen med lika belopp å pensioner intill 1,500 kronor. Däremot torde särskilda bestämmelser rörande dyrtidstillägg å pensionen böra meddelas i syfte att å ifrågavarande pension må utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för f. d. befattningshavare i statens tjänst med icke nyreglerade pensioner, med iakttagande likväl att dyrtidstillägg skall beräknas å sammanlagda från statsverket och Eskilstuna stad utgående pensionsbeloppet, men av statsmedel bestridas allenast med vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper på den från allmänna indragningsstaten utgående delen av pensionsbeloppet.

I likhet med skolöverstyrelsen och statskontoret anser jag, att pension bör beredas ifrågavarande vaktmästare. Såsom skolöverstyrelsen framhållit, har riksdagen förut medgivit, att pensioner av statsmedel må utgå till två lärare vid tekniska skolan i Eskilstuna. Någon tvekan synes mig därför icke böra råda därom att jämväl denne befattningshavare bör erhålla pension av statsmedel. I fråga om pensionens belopp samt villkoren för dess utgående ansluter jag mig till vad myndigheterna föreslagit.

Jag får därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att vaktmästaren vid tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna Frans August Hellberg må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 450 kronor, under villkor att han från samma tidpunkt av Eskilstuna stad erhåller en årlig pension av minst 450 kronor, jämte därå belöpande andel av dyrtidstillägg å sammanlagda pensionen, att utgå enligt

de grunder, som äro eller varda fastställda för dyrtids-tillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med icke nyreglerade pensioner.

12:o.

*Tilläggs-
pension åt
f. d. professorn
och överlära-
ren vid gym-
nastiska cen-
tralinstitutet
N. F. Sellén.*

I en av direktionen över gymnastiska centralinstitutet med skrivelse den 11 oktober 1923 till Kungl. Maj:t överlämnad och av direktionen tillstyrkt ansökning har dåvarande professorn och överlära- ren vid nämnda institut Nils Fredrik Sellén anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att bereda honom viss tilläggs- pension från allmänna indragnings- staten från och med månaden näst efter den, under vilken han erhö- ll avsked från sin överlära- rebefattning vid institutet.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Sellén är född den 6 januari 1859 samt att han utnämndes den 3 december 1880 till underlöjtnant vid Älvsborgs regemente och den 4 februari 1909 till major vid första liv- grenadiärregementet, från vilken senare beställning han den 29 oktober 1909 erhö- ll avsked. Under åren 1888—1889 och 1893—1906 innehade Sellén förordnande som extra lärare vid gymnastiska centralinstitutet samt var under åren 1907—1909 ordinarie lärare vid samma institut. Den 29 ok- tober 1909 utnämndes han till professor och överlära- re vid institutet, vilken befattning han efter av Kungl. Maj:t den 30 november 1923 beviljat av- sked frånträtt med den 6 januari 1924.

I sin berörda ansökning har Sellén anfört, bland annat, följande:

Jämlikt § 5 i lagen angående civila tjänst- innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 inträder rätt för lärare vid gymnastiska centralinstitutet att komma i åtnjutande av hel pension vid 65 levnads- och 25 tjänst- år. Sökanden hade under den tid han tjänstgjort vid institutet åtnjutit tjänst- ledighet för fullgörande av militär tjänstgöring från och med den 17 april till och med den 29 maj 1909 och för offentligt uppdrag från och med den 17 november 1919 till och med den 31 mars 1920. Under höstterminen 1923 hade han åtnjutit tjänst- ledighet på grund av styrkt sjukdom. Då sökanden den 6 januari 1924 fyllde 65 år hade han alltså väl uppfyllt de i lag be- stämde fordringarna med avseende på levnads- och tjänst- år för erhållande av hel pension. I enlighet med den av Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 för gymnastiska centralinstitutet fastställda staten hade sökanden i egenskap av överlära- re vid institutet årligen åtnjutit en fast avlöning av 7,000 kronor, av vilket belopp 4,400 kronor utgjorde lön, 600 kronor ålderstillägg och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar. Högsta pensionsunderlaget vore sålunda 5,000 kronor och hade statskontoret förklarar honom vid avgången från tjänsten vid fyllda 65 år berättigad att åtnjuta pension till belopp av 5,000 kronor. Till sökanden hade dessutom i hans egenskap av överlära- re vid institutet årligen under senare år utgått en tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor, vilket jämte den omständigheten, att förslag till ny lönereglering för befattningshavare vid institutet väntade på avgörande, syntes giva stöd för den åsikten, att löneför- månerna för överlära- re vid institutet och där- med även deras pensioner för närvarande vore otillräckliga. — Vid sin ut-

nämning till överlärare vid gymnastiska centralinstitutet erhöll sökanden avsked från sin militära tjänst samt tillerkändes pension från arméns pensionskassa och fyllnadspension av statsmedel. Då han emellertid då endast innehade en ålder av något över 50 år, var han blott berättigad till kaptens av första klassen pension, vilken vid denna tid utgick med ett belopp av 2,720 kronor. Denna förmån skulle dock jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 6 augusti 1909 angående ändrad lydelse av andra och nionde punkterna i grunderna för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar undergå en viss reducering så länge han åtnjöte lön å gymnastiska centralinstitutets stat. I 16 § mom. 3 av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension stadgades att för den, som vid avgång från tjänsten åtnjöte eller sedermera erhöle pension för statstjänst, å vilken nämnda lag icke ägde tillämpning, pension för den förra tjänsten finge utgå med en tredjedel av det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen finge ökas med vad som motsvarade skillnaden. Så länge sökanden från arméns pensionskassa uppbure pensioner å tillhoppa 2,720 kronor, skulle därför hans pension som överlärare vid gymnastiska centralinstitutet utgå med endast 2,280 kronor för år räknat. Sökandens pensioner skulle således tillsammans komma att uppgå till endast det belopp, vartill han vore berättigad för sin överlärartjänst vid institutet, eller 5,000 kronor årligen, med andra ord hans militära pension skulle bliva struken. Sökanden hemställde därför, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen, att han finge från och med månaden näst efter den, då han erhöle avsked från sin överlärarbefattning vid gymnastiska centralinstitutet, under sin återstående livstid, med bibehållande av honom tillerkända pensioner från arméns pensionskassa å tillhoppa 2,720 kronor samt utöver honom därjämte tillkommande pension i egenskap av f. d. överlärare vid institutet å 2,280 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 907 kronor.

Till stöd för ansökningen har sökanden vidare anfört, att riksdagen förut i liknande fall, där en större civilpension förenats med en mindre pension för statstjänst, å vilken lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension icke vore tillämplig, beviljat vederbörande, utöver dem tillkommande pensioner, en särskild tilläggspension å allmänna indragningsstaten. Så vore förhållandet beträffande postmästaren B. F. Wennqvist och postexpeditören greve G. O. Cronhielm. (Kungl. Maj:ts propositioner nr 117 och 120 till 1914 års senare riksdag.)

Slutligen har sökanden framhallit, hurusom han på grund av betydligt nedsatt synförmåga vore urständssatt att skaffa sig sådan framtida verksamhet, för vilken någon regelbunden ersättning kunde tänkas utgå.

På grund av remiss har statskontoret den 20 oktober 1923 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört följande:

Då sökanden visat sig uppfylla de i den civila pensionslagen fastställda villkor för erhållande av hel pension, hade han genom statskontorets beslut den 20 september 1923 förklarats berättigad att fr. o. m. månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten efter den 6 januari 1924 uppnådd ålder av 65 år komme att äga rum, under sin återstående livstid åtnjuta pension å 5,000 kronor, motsvarande det för honom gällande pensionsunderlaget. Emellertid vore sökanden i egenskap av f. d. officer å stat berättigad att från arméns pensionskassa åtnjuta pension jämte fyllnadspension till sammanlagt

belopp av 2,720 kronor, vilken förmån, som underginge viss reducering så länge sökanden åtnjöte lön å gymnastiska centralinstitutets stat, komme att utgå oavkortad efter det sökanden avgått från sin tjänst å sistnämnda stat; och på grund härav måste den civila pensionen reduceras enligt bestämmelsen i 16 § 3:o) av förenämnda lag till en tredjedel, dock med iakttagande att densamma jämte den militära pensionen icke understege civilpensionens oreducerade belopp eller 5,000 kronor. Därest det i stället för en civilpension och en militärpension gällt förening av två pensioner, som båda bestämts enligt den civila pensionslagen, skulle, där reducering över huvud taget skulle förekomma, sammanlagda pensionsbeloppet dock icke understigit vad som motsvarat hela den större pensionen och en tredjedel av den mindre enligt regeln, att vederbörande i sådant fall alltid av pensionsbeloppet finge behålla vad som beräknades motsvara av honom själv erlagda avgifter för egen pensionering. I nu förevarande fall, där undantagsvis en större civilpension förenades på en hand med en lägre militärpension, bleve åter följderna av förenämnda reduceringsföreskrift, att vederbörande ginge miste om ett belopp, motsvarande hela den lägre pensionen. I dylika undantagsfall hade, såsom i förevarande ansökning framhållits, riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat pensionsfyllnad till sådant belopp, att detsamma jämte de författningens enligt utgående pensionsbeloppen ungefär motsvarade den större pensionen jämte en tredjedel av den mindre.

Den pension, som enligt ovanberörda grunder skulle tillkomma sökanden, vore 5,000 kronor såsom pension å hans civila tjänst jämte en tredjedel av pensionen för hans militära befattning, 2,720 kronor, eller sålunda tillhoppa 5,906 kronor 66 öre. Då han förklarats berättigad uppbära pension med $2,280 + 2,720 = 5,000$ kronor, skulle tilläggs pensionen för honom utgöra 906 kronor 66 öre, avrundad till 900 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vad statskontoret i sitt utlåtande anfört anser jag innefatta fullgoda skäl för att låta Sellén förena sina militära och civila pensioner på det sätt, att det högre pensionsbeloppet ökas med en tredjedel av det lägre och Sellén sålunda komme i åtnjutande av en sammanlagd pension av i runt tal 5,900 kronor. Härför erforderligt tilläggsbelopp å 900 kronor torde böra utgå från allmänna indragningsstaten. Jag ber härvid att få erinra om de av Sellén åberopade, i sak likartade fall, där riksdagen beviljat vederbörande tilläggs pensioner å allmänna indragningsstaten, och vill särskilt hänvisa till dåvarande civilministerns yttrande till statsrådsprotokollet över civilärenden den 23 maj 1914 i fråga om beredande av pension åt postmästaren B. F. Wennqvist.

Till sist torde jag ock få erinra om att Sellén under nära 32 år vid gymnastiska centralinstitutet utövat en verksamhet som varit av delvis mycket krävande art, och att han numera på grund av väsentligt försvagad syn fått sin arbets- och förvärvsförmåga i hög grad nedsatt.

Jag finner det alltså rättvist och billigt, att Sellén må komma i åtnjutande av här föreslagen tilläggs pension och hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att f. d. professorn och överläraren vid gymnastiska centralinstitutet Nils Fredrik Sellén må från och med den 1 februari 1924 under sin återstående livstid, med bibehållande av honom tillerkänd pension från arméns pensionskassa jämte fyllnadspension, tillhopa 2,720 kronor, samt utöver honom därjämte tillkommande pension å 2,280 kronor såsom överlärare vid gymnastiska centralinstitutet, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 900 kronor.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1:o—12:o hemställt, behagar, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Harald Frisk.